

VERSLAG van de vergadering van de Statencommissie Bestuur, Economie en Middelen op 6 september 2023

Voorzitter: Mevrouw L. Veen (voorzitter), de heer D. Oude Wesselink (bij punt 10)

Namens GS aanwezig: cvdK H. Oosters, de heer Bakker, de heer R. van Muilekom, de heer A. van Schie

Aanwezig: de heer H. Adriani (PvdA), de heer J. Beltman (BBB), mevrouw A. Blekxtoon (Volt), mevrouw O. Butterman (PvdD), de heer B. Van den Dikkenberg (SGP), mevrouw M. Eldering (VVD), de heer D. Gilissen (VVD), de heer M. Harinck (D66), de heer D. Harris (SP), heer V. Janssen (VVD), mevrouw M. de Jong (GroenLinks), de heer E. Kamp (D66), de heer W. Limmen (Volt), mevrouw S. Kennedy-Doornbos (ChristenUnie), mevrouw A. van der Kolk (FVD), mevrouw J. Matser (GroenLinks), de heer D. Oude Wesselink (GL), mevrouw M. van der Velde (PVV), de heer Vermaat (SGP) en mevrouw M. Welschen (CDA)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

mevrouw B. Ferwerda (griffier), de heer R. van Paridon, M. van de Belt (Notuleerservice Nederland)

1. Opening

De voorzitter, mevrouw Veen, opent de vergadering van de commissie BEM en heet de aanwezigen in de commissiezaal welkom, ook degenen die via Teams deelnemen of meeluisteren via de livestream. Welkom aan de commissieleden, nieuwe en zittende, de gedeputeerden en alle andere geïnteresseerden.

Als het gaat om opwaardering van de Statenbrieven neemt de voorzitter dit punt mee naar het presidium omdat in verschillende commissies verschillende ordes worden gehanteerd. In deze commissie geeft de voorzitter in de eerste instantie eerst het woord aan de fracties die het punt hebben opgewaardeerd. Daarna krijgt de rest van de commissie de ruimte voor aanvullingen. Vervolgens is de beurt aan het college voor de beantwoording – met ruimte voor verhelderende vragen.

Loting heeft uitgewezen dat D66 de sprekersvolgorde aanvoert.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter stelt dat bespreking van het Statenvoorstel, Rapport Circulaire economie van de Randstedelijke Rekenkamer, als laatste op de agenda staat en daarmee om 18.00 uur te beginnen. Bij de bespreking van de opgewaardeerde Statenbrief inzake het slavernijverleden vindt een voorzitterswisseling plaats. De agenda wordt vastgesteld.

3. Mededelingen

De voorzitter geeft het woord aan de gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Muilenkom informeert de commissie over de plannen rond het Henschotermeer. Het ontwerpbestemmingsplan is ter inzage gelegd, de plannen van exploitant Mooi Weer BV voor het dagrecreatieterrein. Reacties op eerdere plannen zijn hierin verwerkt. De stukken liggen tot en met 17 oktober ter inzage.

4. Ingekomen stukken RGW

[De voorzitter meldt dat de commissie kennis heeft kunnen nemen van de ingekomen stukken.](#)

5. Verslag van Statencommissie Bestuur, Economie en Middelen

De voorzitter meldt dat er op het verslag van 21 juni 2023 geen opmerkingen zijn binnengekomen. Het verslag van 21 juni 2023 is hiermee vastgesteld.

6. Termijnagenda en lijst moties BEM

De voorzitter meldt over de termijnagenda en over de lijst met moties geen opmerkingen te hebben ontvangen.

De heer Jansen wijst op de motie over recreatie. In Q4 komen er informatie en vervolgstappen over de toekomst van de recreatie. Dit punt ziet hij graag terug op de langetermijnagenda. Voorts hoort hij graag meer over de voortgang.

Gedeputeerde Van Muilenkom ziet erop toe dat de gemaakte afspraken worden nagekomen.

7. Rondvraag

De voorzitter meldt dat er geen rondvragen zijn ontvangen. Hiermee is de rondvraag afgerond.

8. SV Zomernota

De voorzitter meldt dat gedeputeerde Van Essen afwezig is. Indien nodig zal gedeputeerde Bakker vragen beantwoorden. De Zomernota geeft een beeld van de bijstellingen in het beleid zoals opgenomen in de programmabegroting 2023. De nota staat geagendeerd bij de commissie BEM voor de hoofdstukken 1, 2, 3 en 4. Voor 1, 2 en 3 gelden de programma's 7 t/m 10', algemene middelen. Bespreking vindt plaats in twee termijnen, waarop een niet-bindend advies volgt. Elke commissie geeft haar advies en het presidium besluit welke besprekingsvorm voor dit stuk gehanteerd gaat worden.

De heer Kamp bedankt het college voor de beantwoording van de technische vragen. Voorts heeft hij geen inbreng.

De heer Gillissen ziet dat de bijdrage aan het bevrijdingsfestival het afgelopen jaar 50.000 euro bedroeg. In het coalitieakkoord is afgesproken culturele organisaties te helpen om tot een duurzame bedrijfsvoering te komen. Hij krijgt graag de bevestiging dat de provincie samen met de organisaties kijkt hoe ze kan komen tot een duurzame bedrijfsvoering van het festival zelf.

Van het Provinciehuis worden drie etages gebruikt voor de opvang van Oekraïners. Met de gemeente Utrecht is afgesproken dat voort te zetten tot eind 2024. In de Zomernota wordt uitgegaan van een structurele opbrengst, terwijl er nog een besluit moet worden genomen over continuering van die opbrengst en van de opvang zelf. Dat krijgt hij graag toegelicht.

Als het gaat om de overheveling van een stuk budget vanuit het centrale budget voor innovatie en ontwikkeling voor de doorontwikkeling van het trambedrijf, denkt de VVD dat het goed is vanuit centrale middelen geld ter beschikking te stellen voor innovatie en ontwikkeling van provinciale taken. Toch zou deze besteding eigenlijk uit de reguliere begroting van het programma Mobiliteit moeten komen.

De heer Harris ziet dat de focus in de Zomernota sterk op private bedrijven ligt en niet bij de mensen. Het lijkt alsof ervanuit wordt gegaan dat het bedrijfsleven automatisch goed is voor de provincie, maar zo is het niet. Hippe startups die elektrische scooters produceren zijn helemaal niet interessant als mensen niet eens geld hebben om voldoende eten te kopen. De SP zou dan ook niet willen focussen op eeuwige economische groei, maar op herverdeling en op het inwoners. Hij krijgt graag uitgelegd hoe dit economische plan een alleenstaande ouder die tegen een minimumloon werkt, daadwerkelijk gaat helpen.

Over participatie leest hij dat de dialoog met inwoners innovatiever moet worden. Het gaat echter gewoon op participatie. Hij begrijpt dan ook niet waarom de vorm innovatiever moet worden.

Gedeputeerde Van Muilenkom vindt de vraag over het bevrijdingsfestival een terecht punt. In heel Nederland moet dat tot een duurzame bedrijfsvoering komen. De noodkreet kwam op een heel laat moment. Op dit moment vindt er landelijk een discussie plaats over de verduurzaming. De provincie gaat er echt vanuit dat de bijdrage eenmalig was, hoewel ze standaard circa 80.000 euro bijdraagt aan het bevrijdingsfestival. De gedeputeerde zegt toe de commissie te informeren over de uitkomst van de gesprekken.

Gedeputeerde Bakker licht toe dat het vooral om vernieuwende vormen van participatie gaat. De klassieke vorm, een zaal met betrokkenen, trekt vaak een vrij homogeen publiek. De provincie is juist op zoek naar de stemmen die misschien wat minder vanzelfsprekend te horen zijn. Gedacht wordt aan digitale bijeenkomsten, op de markt, de provincie in.

Als het gaat om de huuropbrengst inzake Oekraïense vluchtelingen, heeft de heer Gillissen gelijk. Bij zijn weten is dat niet structureel; die opvang houdt op enig moment op. Het gaat erom dat de provincie verwacht de verdiepingen die ze nu verhuurt, structureel te blijven verhuren. Uiteraard worden de Staten daarover geïnformeerd. Desgevraagd geeft hij aan dat de opbrengst daadwerkelijk in de boeken kan worden gezet. Die verwachting is er zeker. Mocht dat wijzigen, dan wordt dat bijgesteld.

Gedeputeerde Van Schie meldt dat de innovatiemiddelen voor het trambedrijf niet specifiek bedoeld zijn voor het trambedrijf. Dat gaat meer over de manier waarop het trambedrijf in de toekomst wordt gepositioneerd. Onderzoek is gedaan naar de wijze waarop het trambedrijf een zelfstandige positie kan verwerven en wat de financiële impact is voor de provincie. Alle interne innovaties dienen inderdaad binnen het interne budget te worden opgelost. In dit geval gaat het erom in den brede te kijken hoe het bedrijf robuuster en onafhankelijker kan worden. Om die reden is het bekostigd uit de algemene middelen. Het is zeker niet structureel.

Tweede termijn:

Mevrouw Blekxtoon informeert uit welke middelen het trambedrijf in de toekomst gebudgetteerd wordt.

Gedeputeerde Van Schie verwacht dat de positionering van het trambedrijf op enig moment eindig is, namelijk wanneer het een aparte status heeft. Een precieze planning kan hij niet geven. In het innovatiebudget is nu voorzien.

Het economisch beleid van de provincie is heel generiek en algemeen gericht op het versterken van de economische positie van de regio. Dat gebeurt samen met een groot aantal partners. Dat is niet echt gericht op een werknemer of iemand in een bijzondere positie. Gemeenten zien meer toe op ondersteuning bij inwoners. De provincie zorgt ervoor dat het vestigingsklimaat op orde is en dat de innovatieve sectoren – met EBU, ROM – generiek vormgegeven worden. De provincie Utrecht is een van de krachtigste regio's van Europa, onder andere door haar ligging en de vele onderwijsinstellingen en bedrijven. Uiteindelijk komt dat alle inwoners ten goede.

De voorzitter concludeert dat hiermee de bespreking is gesloten. Dit punt gaat als hamerstuk naar de Statenvergadering.

9. Presentatie en informatie over Kaderstelling t.b.v. Programma Cultuur & Erfgoed

De voorzitter stelt dat de presentatie een informatief punt is. Bij de volgende commissie BEM staat het stuk geagendeerd zodat alle politieke vragen aan de orde kunnen komen. Voor technische vragen is na afloop wel ruimte.

In mei hebben de Staten een werkbezoek afgelegd over cultuur en erfgoed. In de komende periode wordt het nieuwe programma opgesteld. Een van de eerste stappen daarbij gaat om nadere kaderstelling waarover PS een besluit neemt. De presentatie gaat over hoe dat proces van nadere kaderstelling gaat verlopen.

Gedeputeerde Van Muilenkom licht toe dat de provincie Utrecht veel erfgoed bezit en een zeer rijk cultureel aanbod kent, veel topinstellingen en hoogwaardige opleidingen. Dat is aantrekkelijk voor zowel inwoners, bedrijven en bezoekers. Helaas is er nu sprake van personeelskrapte, ook bij culturele instellingen. De gedeputeerde is trots op wat de provincie heeft kunnen betekenen voor de sector. Het netwerk is enorm versterkt. De afgelopen vier jaar heeft de provincie er twee werelderfgoederen bij gekregen: de Limes en de Hollandse Waterlinies. Extra restauraties werden uitgevoerd. Het streekmuseumbeleid kwam tot stand, maritiem erfgoedbeleid en de trage paden.

De provincie gaat nu met een nieuw programma aan de slag. Daarbij is van belang goed te kijken wat er moet worden behouden, wat er moet worden versterkt. Raadsleden moeten weten hoe en wanneer zij input kunnen leveren op dat nieuwe Cultuur- en Erfgoedprogramma.

De heer Bles licht toe dat hij vooral de procedurele kant zal belichten. De inhoud komt op een later moment aan de orde. Het betreft een nieuwe procedure.

Gaat het om de kenmerken van cultuur en erfgoed in de provincie, dan zijn er 6.000 rijksmonumenten in de provincie. Veel kinderen worden bereikt met cultuureducatie. De provincie financiert dat. Veel vrijwilligers zijn actief op dit gebied. De provincie maakt 27 festivals mede mogelijk. De Romeinse Limes en de Hollandse Waterlinies zijn er als werelderfgoed bij gekomen. De erfgoeddeal is een instrument vanuit het rijk en betekent cofinanciering. Utrecht heeft daar ruim uit kunnen putten om erfgoed in te passen in de grote transitie. Zo kan bijvoorbeeld de oude verdedigingslinie worden gebruikt in de dijkversterking. Bibliotheken hebben zich ontwikkeld tot een maatschappelijke bibliotheken. De provincie kent ook 45 streekmusea.

Aanleiding voor deze procedure was de werking van de Omgevingswet, de Utrechtse Omgevingsvisie, de programma's die onder die Omgevingsvisie gaan vallen en de werkwijze zoals afgesproken tussen GS en PS in februari 2022. Daarbij gaat het om een nieuwe rolverdeling. Het Cultuur- en Erfgoedprogramma is in feite het eerste Omgevingswetprogramma dat op deze manier vorm krijgt. Dit is het moment om de kaders te stellen. Het doel is een nieuw Cultuur- en Erfgoedprogramma voor de periode 2025-2028. Die tijd is hard nodig. In de nieuwe opzet worden de programma's rond de waterlinies samengevoegd waarmee het beleid over al het Utrechtse erfgoed in één programma staan. De hoofdlijnen blijven staan in de Omgevingsvisie. Dat is het uitgangspunt. De uitwerking komt in het Omgevingswetprogramma Cultuur en Erfgoed 2025-2028. De eerste stap is een verkenning; de tweede stap is een nadere kaderstelling. De derde stap is het eigenlijke schrijven met input van externen, met een participatieproces. Dat leidt tot een onderwerpprogramma. Daarop volgt een zienswijzentraject. Uiteindelijk stelt GS het programma vast.

Stap 1, de verkenning, is in het najaar 2022 uitgevoerd met een evaluatie door externe bureaus en besproken in de commissie BEM in januari. Daarbij werden accenten benoemd waaronder aandacht voor immaterieel erfgoed, voor molens, erfgoed en ruimtelijke ontwikkelingen, restauratieachterstand bij monumenten, de bevolkingsgroei en het vraagstuk van laaggeletterdheid. Het besluit tot nadere kaderstelling wordt daarop genomen. Dat is voor PS belangrijk, want PS stelt die kaders uiteindelijk vast.

Dan stap 2, de nadere kaderstelling. De Omgevingsvisie blijft de basis. De kaderstelling is op te vatten als aanvulling en verdieping op de kaderstelling zoals die in de Omgevingsvisie staat. Daarin komen de volgende elementen terug: uitkomsten van de verkenning, de evaluatie van het huidige beleid, moties van de afgelopen

periode, het coalitieakkoord, nieuwe ontwikkelingen van buiten (de werelderfgoedstatus en het verdrag van Faro) en landelijke ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie en bevolkingsgroei. Dat eindigt met een Statenvoorstel in PS. PS wordt ook graag in de fase daarna betrokken bij het cultuur- en erfgoedprogramma. Er komt een uitnodiging via de griffie om mee te doen aan het participatieproces waarbij met allerlei stakeholders wordt gesproken. Dan volgt het Ontwerp Omgevingswetprogramma. Dat stelt GS vast, waarbij dat wel met een Statenbrief bij PS in de commissie ter bespreking komt. Daarop volgt de terinzagelegging van het ontwerpprogramma waarop GS reageert met een Nota van beantwoording. Dan volgt weer een Statenbrief en uiteindelijk komt de vaststelling van het definitieve programma door GS.

Inmiddels is het 2024 geworden waarbij de financiële gevolgen ook in beeld worden gebracht bij de begroting.

Mevrouw Van der Kolk vraagt of er ook 'gewone' burgers bij het participatieproces worden betrokken.

Mevrouw Eldering is benieuwd of er een langere doorkijk naar de toekomst in het beleid zit.

De heer Kamp ziet een helder traject. Het vorige programma werd met een jaar verlengd. Er wordt nu een link gelegd met de Omgevingswet en daar zullen de afdelingen aan moeten wennen. Hij hoort graag wat er van PS nodig is om dat goed met elkaar te verbinden en hoe dubbelingen in het proces kunnen worden voorkomen. Voorts hoort hij graag in hoeverre de evaluatiepunten doorwerken in het nieuwe programma en of daar nog pijnpunten zitten.

De heer Vermaat hoort graag hoe men kijkt naar de oude molens tussen de gemeente Vijfheerenlanden, verbonden met de SIMAV, de Zuid-Hollandse gemeenten en het Drechtse landschap. Anders gezegd: hoe kijkt men aan tegen het kader: één beleid voor de hele provincie of meer vormen van beleid vanuit twee organisaties?

De heer Bles verduidelijkt dat de werkwijze van het participeren nu nog wordt uitgewerkt. Dat gaat om diegenen die in de uitvoering partij zijn, dus ook gemeenten, maar geen individuele burgers. Desgevraagd zegt hij toe dat de lijst met participanten naar PS komt, plus de uitnodiging daarbij aanwezig te zijn. Hij is zich ervan bewust dat de usual suspects zullen verschijnen, maar vanuit die nieuwe onderwerpen en elementen is er zeker oog voor nieuwe partijen.

Een doorkijk voorbij 2025-2028 is er zeker. Dat verschilt wel per element. De middelen zijn voor de planperiode, maar daarbij wordt de langere termijn zeker meegenomen.

Het Cultuur- en Erfgoedprogramma richt zich echt op het cultuur- en erfgoedbeleid en dat hoort in deze commissie thuis. Het zal ook zaken raken als recreatie en toerisme, net als elementen uit andere beleidsvelden. Dat wordt van tevoren afgestemd om dubbelingen te voorkomen.

Uit de eerdere evaluatie zijn de heer Bles geen pijnpunten bekend. De vaste partnerinstellingen die een meerjarige exploitatiesubsidie ontvangen, zijn gevraagd terug te kijken op hun eigen functioneren. Parallel daaraan wordt de inzet voor subsidie voor de nieuwe periode bepaald.

Op de technische vraag over de molens kan de heer Bles schriftelijk ingaan als die even per mail naar hem toe komt. In algemene zin wordt er naar maatwerk gekeken als de doelstelling is molens overeind te houden en te restaureren.

De voorzitter bedankt de heer Bles voor zijn presentatie. Dit onderwerp komt in de volgende cyclus terug in de commissie.

18. SB Voortgang uitvoering Statenvoorstel Slavernijverleden

Wvd. voorzitter dhr. Oude Wesselink meldt dat dit onderwerp is opgevaardigd door de fracties van D66, SGP en de CU.

Mevrouw Veen heeft in de vorige periode samen met collega Van den Dikkenberg een mooi proces doorlopen waarbij een zo breed mogelijk gedragen stuk is gecreëerd dat PS vervolgens bijna unaniem heeft aangenomen. Daarbij gaat het erom zorgvuldig om te gaan met het slavernijverleden en daarin als Statenleden een rol te pakken. In het voorstel ziet ze dat er goede dingen gebeuren, bijvoorbeeld dialoogsessies, een klankbordgroep en andere stappen die in lijn met het voorstel liggen. Toch ontbreekt er ook het nodige, bijvoorbeeld het onderzoek dat bij Statenbesluit is gevraagd aan het college. Het college geeft nu aan dat de doelgroep dat niet nodig heeft. Dat onderzoek stond in het voorstel om een zo breed mogelijke Statenmeerderheid te genereren. Voor een aantal partijen is dat heel belangrijk om meer context te krijgen, een verdiepingsslag op de rol van de provincie.

De heer Gillissen is vooral benieuwd hoe D66 ervan vindt dat het college dat onderzoek niet wil uitvoeren.

Mevrouw Veen stelt dat het onderzoek een opdracht van de Staten is, dus dat moet er echt komen. D66 wil graag meedenken over hoe dat onderzoek eruit kan zien. D66 is blij met de excuses, maar de relatie die wordt gesuggereerd tussen het initiatiefvoorstel en de excuses is onjuist. Complimenten aan het college voor de eerbiedige wijze waarop die excuses zijn gemaakt.

De heer Van den Dikkenberg las de brief van het college met stijgende vertwijfeling. Er ligt een Statenbesluit voor maar het betreft geen initiatiefvoorstel waaruit het college naar hartenlust elementen kan kiezen. Een Statenbesluit dient te worden uitgevoerd binnen de afgesproken kaders, zowel financieel als inhoudelijk. De verantwoording is volstrekt onvoldoende. De gedeputeerde stapt hiermee over het gevoelen in de Staten en in een deel van de samenleving heen. Het is belangrijk precies uit te zoeken waar de moeilijkheden zitten, ook voor het deel van de samenleving dat niet snel wil overgaan tot het maken van excuses. Utrecht zou zich volgens de brief moeten focussen op de trans-Atlantische slavernij. Dat heeft de werkgroep echter niet zo uitgesproken. Verscheidene groepen hebben hun stem duidelijk laten horen. Zo'n keuze kan alleen de uitkomst zijn van het gesprek dat wordt gevoerd. Nu een conclusie trekken is voorbarig. Hij krijgt graag de toezegging van de gedeputeerde dat hij de Statenopdracht uitvoert.

Mevrouw Kennedy-Doornbos waardeert de toespraak van de Commissaris van de Koning. Het is heel terecht dat er excuses zijn gemaakt. Het is belangrijk dat er historisch onderzoek is en wordt gedaan, omdat nazaten zo meer inzicht krijgen in hun verleden. Wel is er nog onduidelijkheid over de relatie tussen slavernij en huidige vormen van discriminatie en uitbuiting. Het doel is positieverbetering van mensen die het meest gemarginaliseerd zijn door racisme en discriminatie, maar er zijn heel veel groepen die zich gediscrimineerd voelen. Dat werpt de vraag op wat de grenzen zijn tussen wat er vanuit artikel 1 wordt gedaan en wat er vanuit dit programma wordt gedaan. De ChristenUnie vraagt aandacht voor beide: én voor slavernij en de gevolgen daarvan voor de directe slachtoffers en nazaten, toen en nu, maar daarnaast ook het bestrijden van vooroordelen die leiden tot discriminatie. De dialoogtafels moeten niet alleen gericht zijn op mensen die toch al met elkaar in gesprek gaan. Het doel is de ogen te openen voor onrecht en om begrip te kweken.

Mevrouw Butterman kan zich voorstellen dat het een principieel punt wordt: er ligt een Statenvoorstel en daar wordt nu overheen gestapt. Het gaat om het erkennen en daarbij hoort onderzoek. Ze wil graag vooruitkijken en bewustwording creëren voor de groepen die het meest zijn aangedaan. Ze wil graag verbinden en aanjagen met de blik gericht op de toekomst. Het gaat erom te luisteren naar de stem van die groepen.

Mevrouw Veen is het grotendeels eens met de inbreng van mevrouw Butterman, maar een hele brede groep uit de Staten heeft dit voorstel ondertekend. Voor een aantal partijen was het fundamenteel om precies de rol van de provincie uit te zoeken. Dat was een voorwaarde om mee te gaan met het voorstel. Ook D66 kijkt graag vooruit. Die blik gericht op de toekomst zit verweven in het voorstel.

De heer Van den Dikkenberg vult aan dat er in de samenleving nooit een gezamenlijke historie en ook geen gezamenlijke toekomst ontstaat als dit niet serieus wordt opgepakt. Het gaat erom dit vraagstuk serieus op te pakken, een gezamenlijk beeld te vormen en daaruit gezamenlijk conclusies te trekken. Het is geen u-vraagt-wij-draaienshow. Het is van belang iedereen mee te nemen en het hele traject door te maken. Het Statenbesluit is een procedureel deel. Die eenheid van dat Statenbesluit wil hij ook in de uitvoering zien. Nu valt er een gat in de uitvoering en hij vreest dat mensen dan afhaken.

Mevrouw Matser vraagt de gedeputeerde wel dat onderzoek te doen en tegelijkertijd de uitvoering de vorm te geven zoals die voorligt. Dat betekent meer invulling geven aan het initiatiefvoorstel en tegelijkertijd ook voortgang te maken met het voorstel dat nu voorligt.

Mevrouw Van der Kolk constateert dat de excuses van de provincie Utrecht een delicaat en emotioneel onderwerp vormen. De huidige benadering zonder expliciete uitspraak van de Staten, vindt FVD verkeerd. Die aanpak wakkert schuldgevoel aan, ook bij de vermeende nazaten. Voortdurend terugkijken leidt tot een verlamdend zelfbeklag. Bovendien was er nog helemaal niet afgesproken dat er excuses zouden worden gemaakt. Er is geen juist proces gevolgd: de werkgroep en de Staten zijn gepasseerd. Mogelijk spelen politieke opvattingen een grote rol bij het maken van excuses. Er is niet alleen sprake van een slavernijverleden maar ook van een slavernijheden. Ze werpt de vraag op hoe de investeringen van de Utrechtse Statenleden destijds in industrieën die zwaar leunden op slavenarbeid zich verhouden tot de huidige investering van de provincie Utrecht. Discriminatie en uitsluiting is nog steeds aan de orde in de huidige maatschappij. Ze hoort graag van de gedeputeerde of die onderschrijft dat discriminatie en uitsluiting nu van een andere orde zijn dan de slavernij van destijds. Van excuses zou een helende werking uitgaan. FVD vreest echter verdere polarisatie in plaats van verzoening.

De heer Harris meent dat bepaalde partijen juist die polarisatie oproepen.

Mevrouw Veen wijst erop dat dit niet het onderwerp van de opwaardering is. Het onderwerp polarisatie is niet in lijn met de opwaardering van de ChristenUnie, noch van de SGP of D66. Ze roept op nu niet de wereldproblematiek te bespreken, maar zich te beperken tot de opwaardering.

Mevrouw Van der Kolk verkeerde in de veronderstelling dat het debat nu over de excuses zou gaan. Er zijn natuurlijk verschillende oorzaken van polarisatie en dit is er wat FVD betreft een van.

De heer Gillissen hecht zeer aan het historisch onderzoek naar het slavernijverleden.

Mevrouw Welschen hecht eveneens aan de afspraken zoals vastgelegd in het initiatiefvoorstel dat breed is aangenomen. Daaraan moet dus uitvoering worden gegeven. Ze onderschrijft de bijdrage van de heer Van den Dikkenberg.

CvdK Oosters begrijpt dat er uit de Statenbrief wordt opgemaakt dat het college een niet-bestaand verband legt tussen het aanbieden van excuses en het initiatiefvoorstel. Dat is niet zo bedoeld. Het college heeft al in januari besloten over te gaan tot het aanbieden van excuses. Daarmee volgt het het adviescollege Dialoog Slavernijverleden dat heeft aangegeven dat erkenning niet mogelijk is zonder ook excuses aan te bieden. Dat is overigens een lijn die vrij breed in Nederland wordt gevolgd.

Iedereen was heel blij met het initiatiefvoorstel. Het betreft een complex vraagstuk. De uitvoering ligt uiteraard bij het college. PS zou belangstellend uitkijken naar bespreking van de aanpak. Dat moment is nu aangebroken. Deze dialoog is om te kijken of het college het initiatiefvoorstel op de juiste wijze wordt uitgevoerd. Eerder is ook gezegd dat het college vanzelfsprekend ook eigen afwegingen moet maken.

Gedeputeerde Van Muilenkom legt uit dat de keuze is gemaakt om zich te richten op de nazaten, op het heden om te proberen daar een goede vertaling te maken rond de vraagstukken inzake slavernij en alles wat daarmee te maken heeft. Er komt nog een rondetafelgesprek met PS over de verdere invulling, bijvoorbeeld over wat een onderzoek zou moeten inhouden, waarop dat gericht zou moeten zijn en wat er nu nog ontbreekt. Daarbij zou naar andere provincies kunnen worden gekeken. Dat aanbod ligt er nu, omdat verschillende fracties aangeven daaraan behoefte te hebben.

De heer Gillissen onderschrijft dat onderzoek wel een doel moet dienen. Het initiatiefvoorstel is echter heel duidelijk geweest over de kaders van het onderzoek: meer inzicht geven in de rol van PS in het verleden en de sociaaleconomische gevolgen. Hij meent dat er echt nog behoefte is aan kennisverdieping, ook bij PS.

Gedeputeerde Van Muilenkom denkt dat er zeker een nader gesprek nodig is om te achterhalen waaraan precies behoefte bestaat.

Mevrouw Veen is blij met het aanbod van de gedeputeerde en gaat daar graag in mee, hoewel ze ook kan meegaan in de bijdrage van de heer Gillissen.

De wnd. voorzitter stelt dat de griffie via de reguliere wijze met een verzoek komt wie namens PS zitting wil nemen in de afvaardiging om dat rondetafelgesprek te voeren.

De heer Van den Dikkenberg vraagt nog aandacht voor de focus op de trans-Atlantische slavernij, terwijl er ook andere groepen aandacht dienen te krijgen.

Mevrouw Matser is blij dat het onderzoek nog niet van de baan is en dat daarop verdere actie wordt ondernomen. Daarmee wordt recht gedaan aan het initiatiefvoorstel. Ze vindt het belangrijk dat acties zoals verwoord in het initiatiefvoorstel worden aangevuld met voortschrijdend inzicht uit landelijke onderzoeken, uit nieuwe gesprekken met experts. Het is van belang de Staten op de hoogte te houden van de voortgang.

Gedeputeerde Van Muilenkom verzekert dat er bij de uitvoering geenszins is gekozen voor een focus op de trans-Atlantische slavernij. Excuses zijn aangeboden op de jaarlijkse herdenking van het trans-Atlantische slavernijverleden, bij de start van het herdenkingsjaar.

De heer Van den Dikkenberg stelt dat woorden ertoe doen. Hij verzoekt de gedeputeerde bij de volgende Statenbrief op zijn woorden te letten. Kennelijk is er nu een misverstand ontstaan.

De wnd. voorzitter concludeert dat hiermee de bespreking is gesloten.

11. SB Jaarcijfers 2022 NV OMU

De voorzitter memoreert dat dit punt is opgevaardigd door GroenLinks.

Mevrouw Matser waardeert het dat er in 2023 weer nieuwe aankopen zijn gedaan waardoor de provincie meer in de pas loopt. In 2022 is er echter minder budget uitgenut dan beschikbaar was gesteld. Ruimschoots binnen de begroting blijven is geen verdienste als de financiële middelen niet worden benut en als de ruimtelijk doelstellingen niet worden behaald.

Gaat het om de organisatiestructuur, dan is er meer menskracht nodig en moet er meer diversiteit komen. In het personeelsbeleid is daarvoor wel aandacht. Ze is benieuwd naar de resultaten. Ze is ook benieuwd naar het meerjarenplan en hoe PS wordt betrokken bij de vernieuwing in 2024.

De heer Harinck onderschrijft de stelling dat financiële middelen moeten worden benut. Er is in 2022 weinig getransformeerd. De markt voor bedrijventerreinen lijkt wat aan te trekken, maar voor kantoren is dat nog de vraag. Hij is benieuwd hoe de gedeputeerde naar die kantoren kijkt.

Gedeputeerde Van Schie ziet dat het lastig is bij dit soort nieuwe werkwijzen en grote projecten precies te begroten en dat ook waar te maken, zeker als het net over een jaargrens valt. Het is verstandig de inspanningen meerjarig te bekijken. Wanneer er opbrengsten worden verwacht, valt evenmin precies te beredeneren of te begroten. Binnen de eigen kaders wordt de ruimte benut die er is. Het college is dan ook geenszins verontrust. Er wordt geïnvesteerd. Voor nu is het zoals het is. Volgend jaar wordt opnieuw bekeken of de doelstellingen zijn behaald, zowel financieel als ruimtelijk. Hij heeft er het volste vertrouwen in dat de mensen bezig zijn met de juiste dingen en dat dit past binnen de parameters die zijn afgesproken. Dan de diversiteit en de manier waarop het personeelsbestand groeit. Die groei biedt wel een kans, maar tegelijkertijd is het een zelfstandige bevoegdheid van de organisatie om personeel aan te nemen. De organisatie maakt hele bewuste keuzes. Daar houdt de invloed van het college wel zo'n beetje op.

Mevrouw Van der Velde vraagt zich af wat de definitie van diversiteit is volgens GS. Volgens haar gaat het bij een vacature toch altijd om de meest geschikte persoon te vinden qua capaciteiten.

Gedeputeerde Van Schie stelt als uitgangspunt dat het personeel van de organisatie een afspiegeling is van de samenleving. Zo'n representativiteit biedt altijd meerwaarde aan teams. De OMU is wel een bedrijf dat zich op het snijvlak bevindt van publieke en private belangen en daarbij hoort een zekere sensitiviteit rond dit onderwerp. Hij is geen personeelsmanager van de OMU, dus hoe dit wordt ingevuld door deze zelfstandige organisatie, is aan de organisatie zelf. Als die afspiegeling niet in overeenstemming is, kan hij daar nog eens op hinten. Rond de kantoortransformatie is de afgelopen jaren al heel veel gebeurd. De OMU kijkt daar goed naar. Het past in de ambitie van het college om diverse kantoor- en bedrijfslocaties te verdichten, te verduurzamen en te vergroenen. Hopelijk doet de markt hier zijn werk- en waar nodig wordt dat vanuit het provinciaal beleid gestimuleerd. Normaal gesproken wordt PS geïnformeerd over zo'n nieuw vierjarenplan en dan komt er een brief. Hij zegt toe dat er in het kader van de meerjarenplanning over de verwachting die de Staten daarbij hebben, een gepaste werkvorm, wellicht een verdiepende sessie met PS kan worden georganiseerd. Daarbij moet iedereen zich er wel rekenschap van geven dat de OMU een zelfstandige organisatie is en haar eigen afweging en haar eigen product maakt.

De voorzitter concludeert dat hiermee de discussie is gesloten.

14. SB Jaarrapportage 2022 - Functionaris Gegevensbescherming

De voorzitter verduidelijkt dat dit punt is opgewaarderd door D66 en de SGP.

De heer Harinck is blij met het heldere verslag van de functionaris Gegevensbescherming. Bij de opening heeft de heer Harinck vragen gesteld over drie onderwerpen. De antwoorden inzake risicomanagement en informatiebeveiliging zijn voor nu afdoende. Hij wil inzoomen op het feit dat er geen intern toezicht is op het verwerken van gegevens. Dat antwoord schiet zijns inziens wat tekort. Na vijf jaar AVG worden er nog geen verwerkingsovereenkomsten opgesteld of zijn ze nog niet afgesloten. De vraag is welke gegevens daardoor illegaal worden verwerkt. Het is echt slecht dat dit niet goed gaat. Het is immers een vereiste dat dit binnen de organisatie wel gebeurt. Hij hoort graag van de gedeputeerde hoe die ervoor gaat zorgen dat medewerkers deze vereiste wel uitvoeren en hoe wordt geborgd dat de privacy officers die verantwoordelijk zijn voor het stimuleren van dit soort verwerkingsovereenkomsten opstellen, waar nodig strenger kunnen zijn. Het verwerkingsregister is geactualiseerd met informatie die bij de privacy officers bekend is en die is opgehaald bij teamleiders. Slechts de helft van hen heeft gereageerd en dat betekent dat het een incompleet register is, ook een overtreding van de AVG. Hij wil weten hoe de gedeputeerde gaat bewerkstelligen dat dit register wel compleet wordt. Het is echt noodzakelijk dat de provincie openheid geeft over wat ze doet met gegevens. De FG hint op een algoritmeregister. De heer Harinck overweegt een motie om een dergelijk register te omarmen. Hij is benieuwd wat de gedeputeerde en andere fracties daarvan vinden.

De heer Vermaat ziet een goede jaarrapportage met heldere conclusies. Die nopen wel tot bezorgdheid. Hij ziet namelijk dat de provincie in een jaar tijd toch achteruit is gegaan, van 2,7 naar 2,6. Als het gaat om de beveiliging van verwerking van persoonsgegevens, hele gevoelige informatie, heeft hij zich verbaasd over het antwoord op de vraag van D66. De focus ligt op volwassenheidsniveau 2 voor de informatiebeveiliging terwijl het uitgangspunt volwassenheidsniveau 3 is. Daar krijgt hij graag een reactie op. Intern toezicht komt er niet best vanaf. Dat scoort echt laag. Ook daarop krijgt hij graag een reactie.

Gelukkig zijn er ook positieve punten: kwaliteitsmanagement is goed verbeterd net als het bewaren van persoonsgegevens. PS en GS hebben wel een voorbeeldfunctie voor de samenleving. De vraag is of PS, dus de andere fracties, niveau 3 dan wel voldoende vinden. Niveau 5 staat voor de perfecte organisatie met brede beheersing en benutting van de privacybescherming. Een 3 is toch wel wat mager.

Mevrouw De Jong heeft technische vragen gesteld. Ze sluit zich aan bij de vragen van D66 en deels ook bij de opmerkingen van de SGP. In de technische beantwoording werd gezegd dat informatiebeveiliging en informatievoorziening twee verschillende zaken zijn. De ontwikkelingen op het terrein van informatievoorziening gaan in een hoog tempo door en brengen nieuwe uitdagingen met zich mee qua veiligheid. Daarom wil ze weten hoe dat belegd is. Uit de stukken blijkt een soort onzekerheid over de wijze waarop de verantwoordelijkheid is belegd. De vraag is dus hoe de provincie daarvoor de verantwoordelijkheid gaat dragen. Heeft de provincie contact met het IPO die over dergelijke ethische zaken gaat? Ook zij ziet graag dat de algoritmen in een provinciaal register worden opgenomen.

De heer Vermaat meent dat niveau 3 echt minimaal is. Hoger is wenselijk. Informatiebeveiliging is een wettelijke eis. Daaraan moet zeker worden voldaan.

De heer Gillissen zou graag alle energie willen inzetten om op niveau 3 te komen. Daarna kan worden bekeken of niveau 4 en 5 in de lijn der verwachting liggen. Zo'n algoritmeregister wordt op termijn verplicht. Het is dus een kwestie van de balans zoeken tussen het op orde krijgen van de basis en wat er op termijn moet gebeuren.

Mevrouw Vink is voorstander van meer transparantie in de algoritmes die de provincie gebruikt. Daarbij is het belangrijk dat zaken in begrijpelijke taal worden verrat. De groep die digitaal laaggeletterd is, is wellicht nog groter dan de groep die qua taal laaggeletterd is. Dat vereist speciale aandacht. Ze sluit zich aan bij de opmerking dat alle inzet moet worden gezet om zaken die nu op niveau 1 of 2 staan, in ieder geval naar niveau 3 gaan. Ze is benieuwd naar de risico's als de provincie op niveau 3 blijft hangen en ze hoort graag hoeveel extra middelen er nodig zijn om het daarna nog een stap verder te brengen.

Gedeputeerde Van Schie geeft aan dat het beoogde niveau nog niet is bereikt. Er wordt hard gewerkt daar wel te komen. Informatieveiligheid en privacy zijn ontzettend belangrijk. Door erop aan te dringen en het protocol te volgen waar dat kan, wordt de organisatie verder gebracht om volledig in control te komen. Het heeft ook te maken met volwassenheid van de organisatie. De gedeputeerde deelt de ambitie om zo spoedig mogelijk op niveau 3 te komen, want dat is het beleidsvoornemen. Niveau 4 en 5 zijn eigenlijk specifiek van toepassing op organisaties die veel meer privacygevoelige gegevens hanteren of waarbij het risico veel groter is dan bij de provincie. Op dit moment streeft de provincie er niet naar om naar die niveaus op te schalen. Als niveau 3 bereikt is, wil hij er met de verantwoordelijken nog eens goed over nadenken of het streven naar een hoger niveau wel gerechtvaardigd is. Het algoritmeregister wordt voorbereid, maar het is niet specifiek binnen privacy belegd. Gekeken wordt of dat register kan worden geïntegreerd in het verwerkingsregister. Dat vergt allemaal nog een tijd. In IPO-verband werkt de provincie samen met andere provincies zodat het uniform is, ook qua rapportagevorm. Voor bio geldt nu nog geen wetgeving. Ook daar volgt de provincie de actualiteit. PS kan ervan uitgaan dat de provincie zich altijd houdt aan de geldende wetgeving en als ze dat ziet aankomen, bereidt ze zich daarop voor. Aan de governance wordt gewerkt. De inspanningen en de rapportage worden geborgd in de documenten die periodiek naar de Staten komen. Daarmee kan PS het gevoel krijgen dat de provincie op een verantwoorde manier omgaat met de gegevens die haar zijn toevertrouwd. Dat zal in de vorm van een informatiebrief komen in de loop van Q1 of Q2 volgend jaar. Desgevraagd geeft hij aan dat ook dat algoritmeregister wordt meegenomen in de brief

De heer Vermaat begrijpt dat het college zich inspant om in ieder geval niveau 3 te gaan. Bij de beveiliging persoonsgegevens, het bio-onderdeel, is de inzet echter niveau 2. Hij hoort graag of de gedeputeerde extra inspanning gaat verrichten om eind dit jaar sowieso op niveau 3 te komen. De provincie beschikt immers over veel persoonlijke informatie die wellicht op niveau 4 zou moeten komen.

Gedeputeerde Van Schie geeft aan dat het echt in stapjes gaat: eerst niveau 2 behalen en borgen. Het is niet realistisch dat dit jaar niveau 3 al wordt behaald. Uiteraard beschikt de provincie over allerlei gegevens waarmee accuraat dient te worden omgegaan, maar het is niet vergelijkbaar met een UWV of met organisaties die van miljoenen Nederlanders data beheren. Bij de provincie is de schaal echt anders dan bij gemeenten of de rijksoverheid. Er is ook nog geen reguliere structuur om te verantwoorden wat er op dit domein gebeurt. Hij zal PS informeren middels een nota of brief. Het college blijft ambitieus. Het is nu nog niet goed genoeg. Daarbij speelt bewustwording bij mensen in de organisatie een grote rol net als de controle op wat er wordt gedaan. Nu is de inzet komend jaar gericht op het minimale dat de provincie wil bereiken. De voorzitter concludeert dat hiermee de discussie is gesloten.

15. SB Verkenning Adviesrapport Drift Uitdaagrecht: Geschikt voor de provincie Utrecht?

De voorzitter geeft aan dat dit punt is opgewaarderd door BBB.

De heer Beltman vindt het echt een helder rapport, totdat hij komt op de paragraaf 'vervolgprocedure' en dan met name de laatste twee zinnen van de Statenbrief. 'Het advies is niet nu al een begin te maken met het schrijven van een participatieverordening, omdat de kans bestaat dat die afwijkend kan zijn met de uiteindelijke randvoorwaarde uit de wet Versterking participatie op decentraal niveau. Op een nader moment komen wij met een nader voorstel met betrekking tot het uitdaagrecht bij u terug.' Hij begrijpt dat het hele rapport in de ijskast wordt gezet. De brief stamt uit net voor de val van het kabinet en dat betekent dat de wet de komende twee jaar niet wordt geagendeerd in de Tweede Kamer.

BBB is blij met de beantwoording van de vragen. Het uitdaagrecht en de aanbevelingen van het rapport komen aan de orde. Concreet wil BBB ervoor zorgen dat het uitdaagrecht niet jarenlang stagneert en hij bespreekt graag drie punten met GS en de commissie.

Hij hoort graag of de commissie het met GS en BBB eens is dat de aanbevelingen van rapport Drift hier worden geborgd voordat de wet Versterking participatie op decentraal niveau door het rijk wordt vastgesteld. Dan kan mogelijk binnen de verordening Burgerinitiatief provincie Utrecht het uitdaagrecht worden geborgd. Aan het einde van het jaar komt er een evaluatie met betrekking tot het initiatievenloket. GS omarmt het rapport. De derde aanbeveling is dat Bureau transformatie mogelijk een proactieve aanvulling kan zijn op het initiatievenloket. Wellicht kunnen de andere partijen hierop reflecteren.

De heer Harinck is enthousiast over het uitdaagrecht en hij is heel benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde.

De heer Limmen heeft met veel interesse naar het uitdaagrecht gekeken. Mits goed uitgewerkt ziet hij mogelijkheden om hier aan democratische vernieuwing te doen. Volt steunt dit initiatief.

De heer Adriani constateert dat de provincie steeds dichterbij de mens komt te staan. Met dit rapport komt er weer een element bij. Ook in het coalitieakkoord zit een aantal elementen, bijvoorbeeld de vitale-kernenagenda. Het is goed dat de provincie dat verder uitdiept, aanvullend op wat gemeenten al doen. Over de vorm kan hij nu nog niets zeggen. Hij vraagt aandacht voor het gegeven dat een initiatief van inwoners een initiatief van inwoners is en moet blijven. De PvdA denkt graag mee naar manieren om de provincie dichterbij de inwoners te laten staan.

Mevrouw Eldering meent dat dit plan rustig verder moet worden uitgevoerd. Een initiatiefvoorstel wordt geïnitieerd vanuit de burger en niet vanuit de politiek. Het coalitieakkoord biedt hiervoor ruimte. De VVD meent dat dit verder kan worden onderzocht, maar daarbij praktisch om te gaan met zaken die op de planning rond de Omgevingswet staan. De participatie is daar goed geregeld.

Gedeputeerde Bakker vindt het eveneens een interessant rapport. Of en hoe de provincie met dat uitdaagrecht wil verder gaan, is iets waarover de commissie zich moet uitspreken. Fijn dat het enthousiasme en de aanbevelingen worden gedeeld. In het coalitieakkoord en in de participatievisie en de leidraad die daarbij hoort, staat een goede dialoog en een goed samenspel met initiatiefnemers benoemd. De gemeente dient ruimte te bieden aan initiatieven vanuit de samenleving en aan de gemeenschap. Wel ziet hij het risico dat het uitdaagrecht als ultieme oplossing wordt gezien. In het focussen op een heel technische en juridische verordening schuilt het gevaar dat het misschien slechts drie extra initiatiefnemers oplevert. Het zit in meer dan alleen goed opschrijven; het zit in houding, het zit in gedrag. Het zit ook in cultuur en het gesprek aangaan. Het college beschouwt het als 'een' instrument voor participatie, heel interessant om verder te verkennen. Hij roept op te onderzoeken waar het nodig is het hard in een verordening te verankeren of anders te verdiepen in een al bestaande leidraad. Het college gaat hiermee verder.

Het college gaat niet zitten wachten op landelijke wetgeving. De gedeputeerde zou geen verordening willen opstellen die een halfjaar later toch weer anders moet. Alvast nadenken over die verordening kan natuurlijk wel. Hij is blij dat de aanbevelingen worden onderschreven. De vraag over het burgerinitiatief is een vraag aan de commissie, namelijk of bewoners van deze provincie een initiatief op de agenda van de Staten kunnen zetten. De grens van 1.500 handtekeningen is best hoog. Hij wil graag samen kijken of dat niet wat slimmer kan. Het initiatievenloket wordt meegenomen in de evaluatie. Het programma dat nog wordt ontwikkeld, gaat heel erg over het vormgeven van de gemeenschap. Daar zitten mooie kansen om het uitdaagrecht nog te verbeteren.

De heer Beltman is blij dat GS enthousiast is over het uitdaagrecht. Aan de commissie en met name aan de PvdA heeft hij nog wel een vraag. De PvdA zegt namelijk dat het initiatief echt van de inwoners moet komen en de commissie moet dat afwachten. Er zijn veel mensen die het lastig vinden een initiatief te ontplooiën, maar de provincie kan juist proactief die mensen enthousiasmeren om een initiatief op te werpen.

De heer Adriani realiseert zich dat er twee interpretaties van het woord burgerinitiatief zijn. De verordening gaat erover wat er moet gebeuren om iets op de agenda van de politiek te krijgen. Hij las het rapport als dat er mensen zijn in de samenleving die gewoon iets willen doen wat bij de maatschappelijke doelstellingen van een overheid kan behoren. Het begint allemaal bij mensen die iets willen.

De heer Beltman is het daarmee eens. Plattelandcoaches zijn een groot succes geweest in de provincie. De provincie is naar de agrarische bedrijven geweest om het gesprek aan te gaan. BBB ziet het als de taak vanuit de provincie om niets op te dringen, maar wel om als proactieve middenbestuurslaag initiatieven te helpen ontplooiën.

Mevrouw Matser vindt het belangrijk als provincie een handreiking te doen en burgers duidelijk te maken hoe ze kunnen meedoen. Ze is heel blij dat het onderzoek is gedaan naar aanleiding van de motie van GroenLinks. Mede daarom wordt ze graag betrokken bij het vervolg.

De heer Vermaat wijst op de commissie Werkwijze in verband met de stranddagen. Hij oppert het op een dergelijke manier te initiëren. Gemeenten moeten zich al erg inspannen om inwoners zo ver te krijgen dat ze met een initiatiefvoorstel komen. Voor een middenbestuurslaag is dat nog lastiger.

De heer Limmen onderschrijft de bijdrage van de heer Vermaat. Een initiatief doordenken raakt aan een andere manier van werken van PS. Hij roept op eerst goed na te denken over de participatie van burgers alvorens daaraan invulling te geven. Sterke Staten en de discussie daarover kunnen daar mogelijk een opgang voor bieden.

De voorzitter hoort van de griffie dat dit in ieder geval kan worden meegenomen in de werkgroep.

De heer Adriani zou niet willen dat een groep inwoners met een initiatief langs PS moeten. Hij roept de gedeputeerde op het zo in te richten dat zo'n groep mensen wordt geholpen met geld, ruimte en bewegwijzering door het regellandschap.

Gedeputeerde Bakker is bij dit alles te horen. Het is logisch die twee aan elkaar te verbinden: de werkwijze en wat daarmee gebeurt. Het uitdaagrecht en burgerinitiatief gaan inderdaad over initiatieven uit de samenleving. Die moeten verder geholpen worden. De verordening is van PS, de verordening Burgerinitiatief. Die gaat erover hoe een onderwerp op de politieke agenda komt. Als het college erover kan meedenken om dat bij elkaar te brengen, doet hij dat graag. De initiatiefnemer wil gewoon geholpen worden.

De heer Beltman is het ermee eens dat het ergens moet worden geborgd. Hij hoort graag of een motie van PS de gedeputeerde kan ondersteunen.

Gedeputeerde Bakker verzekert dat het college hiermee verder gaat. Hij gaat niet over moties die worden ingediend, maar een motie als steuntje in de rug en dan in een iets breder perspectief, kan zeker helpen

De voorzitter concludeert dat hiermee de discussie is gesloten.

10. SV Rapport Circulaire economie van de Randstedelijke Rekenkamer

De voorzitter heet mevrouw Eggebeen en de heer Mekel van harte welkom. Zij geven in de vorm van een presentatie een toelichting op het rapport. Het onderzoek en de presentatie staat ook op het CIS.

De Randstedelijke Rekenkamer voert onderzoeken uit voor de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland. De Rekenkamer gaat in de onderzoeken na of de provincies de afgesproken doelen realiseren en dan binnen het afgesproken budget en of zij handelen volgens de regels. Alle onderzoeken en rapporten van de Rekenkamer worden via een Statenvoorstel in de Staten behandeld. Verzocht wordt de aanbevelingen uit zo'n rapport als opdracht mee te geven aan GS.

In 2021 heeft de Programmaraad zich uitgesproken voor een onderzoek naar circulaire economie. De Programmaraad is een commissie die de Rekenkamer adviseert over haar onderwerpen. Uit alle vier de provincies zijn Statenleden afgevaardigd – drie vanuit Utrecht.

De heer Mekel begint met een toelichting op het rapport. Circulaire economie kent verschillende definities. Mensen gebruiken wat de aarde biedt: grondstoffen. De behoefte daaraan neemt almaar toe. De economie is sterk afhankelijk van grondstoffen. Die worden op grote schaal geïmporteerd, hoewel die afhankelijkheid kwetsbaar is door geopolitieke ontwikkelingen en conflicten. Het gebruik van grondstoffen legt druk op omgeving en milieu. Dat is de context waarom overheden een circulaire economie belangrijk vinden en een afbouw van de lineaire economie voorstaan: zonder afval, met reducering van grondstoffen en hergebruik van materialen. Het begint met de vraag of 'wij' de producten wel moeten gebruiken en welk design nodig is om producten goed te kunnen hergebruiken. Zo wordt de kringloop zo klein mogelijk. Die wordt uiteindelijk gesloten door te recyclen. Dat wordt beschouwd als een transitie.

Landelijk is het doel in 2030 50% minder gebruik van primaire grondstoffen en in 2050 geheel circulair. Dat is heel dichtbij. In 2017 hebben 180 partijen – provincies, waterschappen, gemeenten – dit grondstoffenakkoord getekend, ook de provincie Utrecht. De onderzoeksvragen zijn destijds na bespreking in PS bijgesteld. Onderzocht is wat er nodig is om de gestelde doelen te realiseren. Bij deze transitie is het moeilijk om een

oorzakelijk verband tussen inzet en uitkomst te leggen. Het is dus lastig om te beoordelen of het beleid doeltreffend is. Wel is gekeken of de provincies op de goede weg zijn. Daardoor is het onderzoek wat meer beschrijvend, wat meer vergelijkend.

Mevrouw Eggebeen komt op de resultaten van het onderzoek. Als de provincies de transitie echt willen realiseren, moeten er duidelijke ambities en doelen zijn, moet er oog zijn voor andere transities en beleidsterreinen, moeten leren en bijsturen voldoende aandacht krijgen en moeten alle onderdelen van de provinciale organisatie erbij betrokken worden en geïnformeerd worden. De belangrijkste actoren moeten worden gemobiliseerd en kansen en belemmeringen moeten adequaat worden opgepakt.

De transitie naar een circulaire economie wordt steeds urgenter. De Randstadprovincies hebben nu een beweging in gang gezet maar het einddoel lijkt nog wel heel ver weg. Er is meer nodig om dat voor elkaar te krijgen. Provincies kunnen meer doen dan er op dit moment gebeurt. Het is aan PS om te bepalen hoe intensief en op welke wijze bijgedragen gaat worden aan versnelling van die circulaire transitie.

In Utrecht bedroeg het budget in 2023 513.000 euro, puur voor het Opgaveteam met 6 fte's, niet voor andere beleidsdomeinen. Er is nu budget vrijgemaakt tot 2027. Utrecht ziet circulariteit als een brede maatschappelijke opgave. Dat is dus niet beperkt tot de economie. De Beleidsvisie is een overkoepelend document en daaronder hangen de uitvoeringsagenda's met actualisaties en evaluaties. De middellangetermijnstrategie is in ontwikkeling. Half oktober staat er een werksessie geagendeerd met de commissie.

Utrecht heeft de hoofddoelstellingen van het rijk overgenomen: 2030 en 2050. Daaraan zijn drie provinciale doelstellingen toegevoegd: het verminderen van milieudruk voor materiaalgebruik, het verbeteren van leveringszekerheid en een toekomstgerichte, regionale economie. Dat is uitgewerkt in beleidsdoelen met een termijn van tien jaar voor twaalf thema's. Zo wordt er een concernbrede, integrale aanpak gehanteerd waarbij elk beleidsdomein aan de slag gaat met circulair met ondersteuning van het Opgaveteam. Het is nog een uitdaging om bij alle teamleden draagvlak en gevoel van urgentie te realiseren.

Ter illustratie wordt een aantal activiteiten genoemd, bijvoorbeeld het verkennen van circulaire mogelijkheden bij woningcorporaties voor de energietransitie of een nulmeting circulair ondernemerschap bij economie. Die activiteiten sluiten echter niet goed aan op de beleidsdoelen. De doelen worden dus niet automatisch gerealiseerd. De middellangetermijnstrategie moet daarin verbetering brengen en die aansluiting wel realiseren. Europa en het rijk kondigen aan dat er in de toekomst meer dwingende maatregelen komen om het doel te behalen. Provincies kunnen zich hierop voorbereiden door bijvoorbeeld circulaire economie een groter onderdeel te laten zijn en opdrachtverlening aan Omgevingsdiensten. Utrecht pakt lobbyen vooral op in samenwerking met het IPO. Er loopt een verkenning om te kijken hoe het VTH-instrumentarium voor circulair kan worden ingezet. In de Omgevingsvisie heeft circulariteit wel een plek, maar in de Omgevingsverordening is dat nog wat minder. Jaarlijks vindt monitoring en evaluatie plaats volgens de uitvoeringsagenda. GS zal jaarlijks de resultaten aan PS aanbieden. Dat is nu vooral een overzicht van de uitgevoerde activiteiten. Dat zou nog wel beter benut kunnen worden. Er wordt geen link gelegd tussen de uitgevoerde activiteiten en de doelen. Daarnaast wordt er een regionale grondstoffenmonitor ontwikkeld om de stromen in de provincie in kaart te brengen.

Een lerende houding is van groot belang. Er zijn veel onzekerheden en risico's en dat brengt een continu leerproces met zich mee van experimenteren, leren en bijsturen. Dat moet beter benut worden.

Een transitie doet ook een provincie niet alleen. Daarvoor zijn alle (kennis)organisaties en instellingen nodig. Dat staat zo in het beleid, maar dan moet wel elk beleidsdomein zelf in actie komen en zelf die samenwerking opzoeken. Dat gaat bij het ene domein beter dan bij het andere. Met EWI is inmiddels samenwerking opgepakt. De Rekenkamer heeft zes aanbevelingen gedaan, o.a. over de structuur van het circulaire beleid, dus de aansluiting tussen activiteiten en doelen. Verwacht wordt dat alle beleidsdomeinen meedoen, maar dat verloopt nog moeizaam. Wellicht kan GS werken aan verdere intensivering.

Vragen aan de Rekenkamer:

De heer Adriani bedankt voor het rapport en de toelichting. Als het gaat om de monitoring rondom beleidsdoelen leest hij dat de causaliteit tussen de inzet van de provincie en hoe circulair de samenleving is, moeilijk aantoonbaar is. Hij is benieuwd naar een advies hiertoe.

De heer Vermaat vraagt of Utrecht richting de doelen op koers ligt en welke twee sterke punten uit andere provincies voor Utrecht een aanbeveling kunnen vormen.

Mevrouw Matser begrijpt dat de lineaire economie moet worden afgebouwd. Ze is benieuwd hoe dat in andere provincies gaat. Ze vraagt of urgentiegevoel creëren wel het geschikte middel is om het huidige economische model te destabiliseren.

De heer Limmen vraagt waar de provincie op dit moment in de x-curve staat. Voorts informeert hij naar de mogelijkheid om de aanpak van de verschillende provincies op elkaar af te stemmen en daardoor een versnelling te bewerkstelligen. Als derde punt vraagt hij om een idee voor het programmatisch aanpakken van het gedachtegoed en de doelstellingen.

De heer Janssen weet dat het vorige college ervoor heeft gekozen dit als aparte concernopgave te positioneren in programma 9 van de begroting. Hij is benieuwd of dat slim is of dat het beter anders kan. Hij hoort graag wat nu precies de scope van het beleid is: de hele provincie circulair, alle provinciale taken circulair of de eigen bedrijfsvoering circulair?

Mevrouw Butterman heeft het rapport met interesse gelezen. Ze onderschrijft de vragen van de heer Adriani en mevrouw Matser. In Zuid-Holland wordt veel meer met versnellers en doorbraakprojecten gewerkt. Dat zou toch naast de papieren werkelijkheid in beleid moeten kunnen bestaan. Voorbeelden daarvan zouden ook voor Utrecht inspirerend kunnen werken.

Mevrouw Kennedy-Doornbos hoort een goede reactie van GS op dit interessante rapport. De vergelijking met andere provincies is vooral feitelijk. Ze is benieuwd wat er uit de vergelijking is gekomen wat niet in het rapport staat.

De heer Mekel geeft aan dat een causaal verband lastig te monitoren is. Geprobeerd wordt daar vorm aan te geven, met name in IPO-verband en landelijk. Naar verwachting zal dat wel beter worden. De scope is ook maar zo ver als de arm van de provincie reikt. De provincie gaat uit van een circulaire samenleving, dus een brede ambitie. Circulaire economie is niet alleen iets van de provincie. Die kan wel bijdragen aan de landelijke doelen, maar toch moet het hele systeem anders. Dat is die transitiecurve van afbouw en opbouw. Die afbouw is nog weinig zichtbaar – bij alle provincies. De opbouw krijgt wel vorm. Afbouw doet pijn, want belangen moeten worden gewogen en sectoren die nu actief zijn in die lineaire economie, zullen anders moeten gaan werken. Dat kan de provincie niet alleen. De circulaire economie is organisatorisch in Utrecht belegd als concernopgave. Dat was een bewuste keuze. Daarmee is iedereen verantwoordelijk. Zuid-Holland werkt met doorbraakprojecten en versnellers. Die sluiten aan bij de koplopers en dat maakt het verschil met achterblijvers wel groter. Het gaat erom wat Utrecht het best past. De aanbeveling is niet dat Utrecht het net zoals andere provincies moet doen. Flevoland besteedt bijvoorbeeld aandacht aan onderwijs. De aanname is dat dat effect heeft. De provincie kan iets aanwijzen als van provinciaal belang. Noord-Holland heeft dat gedaan bij industrieterreinen, bij het Noordzeekanaal. Daar heeft circulariteit voorrang op andere activiteiten. Dat vergt wel een dialoog met de gemeenten. Er moet meer gebeuren om de doelstellingen te halen, bijvoorbeeld het inzetten van het instrumentarium vergunningverlening, toezicht, handhaving. Daar liggen nog kansen. Op ambtelijk niveau kunnen medewerkers van de verschillende provincies elkaar goed vinden. Bestuurlijk is dat ook het geval. Maar ook de tussenlaag is belangrijk, de lijnmanager. Dan kan het behulpzaam zijn successen te laten zien en de urgentie te vergroten.

De voorzitter bedankt de heer Mekel en mevrouw Eggebeen voor hun toelichting.

De heer Harinck is enthousiast over de beoogde aanpak van het college en gaat akkoord met de aanbevelingen.

Mevrouw Van der Kolk begrijpt dat er geen nadrukkelijke focus ligt op dwang. Daarin steekt toch een risico.

Mevrouw Matser ziet circulaire economie als een mooi alternatief voor de wegwerkeconomie. Dat geldt ook voor de wijze waarop met mensen wordt omgegaan. De provincie moet kijken hoe ze aan de slag gaat met brede welvaart. Ze hoopt dat dat ook kan worden betrokken bij het vormgeven van de circulaire samenleving in Utrecht. Ze hoopt dat alle partijen die urgentie voelen.

De heer Adriani wijst op het voorbehoud in de bestuurlijke reactie van het vorige college, dus hij is benieuwd of de gedeputeerde nog iets toe te voegen heeft aan die bestuurlijke reactie. Eerder heeft hij begrepen dat er nog winst te behalen is met het circulair inkopen, bijvoorbeeld door het dwingend te maken. Hij hoort graag wat er gebeurt wanneer dat dwingend is of wat er dan verloren gaat. Het college ziet circulariteit als integraal onderdeel van alle beleidsdomeinen, waarbij de beleidsdomeinen zelf aan de slag gaan. Dat geldt voor heel veel zaken dus de vraag is hoe reëel het is dat al die zaken de aandacht krijgen die ze verdienen.

Mevrouw Butterman is blij dat GS alle aanbevelingen zegt over te nemen. Het PBL gaf in januari al aan dat de provincie achterloopt. Dat vraagt een intensievere inzet, maar dan die papieren werkelijkheid, meer dwang en het bewustzijn te vergroten, een cultuuromslag. Meer draagvlak in de teams is zeker een punt van aandacht. Misschien kunnen de charmante versnellers en doorbraakprojecten in Zuid-Holland in Utrecht navolging krijgen. Een verbinding met brede welvaart is zeker belangrijk. Het belangrijkste punt is toch echt de afbouw van de lineaire economie. Ze wil daarom zicht krijgen op de middellangetermijnstrategie, op de activiteiten en op welke doelen behaald worden in die afbouw. Ze krijgt graag exacte cijfers, ook van zaken die de provincie of de stakeholders niet meer moeten doen. Het mag ook wat dwingender.

Mevrouw Van der Velde vraagt zich af hoe haalbaar dit daadwerkelijk is, wat dit allemaal gaat kosten, hoe Utrecht een interessante regio kan blijven binnen de economie of binnen Europa en welk effect dit op de inwoners zal gaan hebben. De inwoners moeten fatsoenlijk kunnen wonen en betaalbaar hun leven kunnen leiden. Alles

circulair en duurzaam inkopen zal daarop zeker effect hebben. Sommige zaken zijn lastig te meten. Het kan zo maar zijn dat er ideeën worden verkocht die uiteindelijk helemaal niet haalbaar zijn. De PVV vindt het belangrijk prudent om te gaan met de beschikbare middelen. Niet alles is te hergebruiken. Dwang en drang vindt een aantal partijen gerechtvaardigd, maar dat is het niet.

De heer Vermaat hoort graag wanneer de middellangetermijnstrategie wordt verwacht. Het voorbeeld van Zuid-Holland vindt hij heel mooi, maar natuurlijk is het ook belangrijk oog te hebben voor de achterblijvers. De SGP is blij dat het college van GS de aanbevelingen overneemt. De vraag is nog wel wat er gebeurt met ondernemers die niet meewillen. Een opkoopregeling?

De heer Harris is blij met de positieve ontwikkelingen binnen de provincie, maar dit onderzoek laat duidelijk zien dat Gedeputeerde Staten toch te weinig actie laten zien. Er is meer nodig. Ergens naar streven of ambitie hebben is niet genoeg. Het is mooi dat de aanbevelingen worden overgenomen, maar helder moet zijn welke doelen wel of helaas niet zijn behaald. Hij ziet graag concrete doelen op dit onderwerp waarbij het doel dan heel duidelijk wel of niet wordt behaald. Hij onderschrijft de bijdrage van de Partij voor de Dieren.

De heer Adriani is benieuwd welke beleidsdoelen de SP zou willen formuleren die echt te koppelen zijn aan GS.

De heer Harris heeft daar nu geen concreet voorbeeld van.

De heer Limmen benadrukt dat Volt de provincie in 2040 klimaatneutraal wil hebben. Essentieel daarbij is die omslag naar een circulaire economie. Het is goed dat de provincie deze uitvraag heeft gedaan, maar het proces gaat niet snel genoeg. In het coalitieakkoord staat dat die circulariteit prioriteit heeft. De koppeling van de doelstellingen aan de acties en de wijze waarop het programmatisch zo wordt ingericht dat de provincie in staat is dit kan inrichten en realiseren, is nog niet helder. Uit het rapport begrijpt hij dat er een gebrek aan sturing is op de implementatie van de doelstellingen. De focus moet zich richten op de daadwerkelijke mogelijkheden van de provincie. Hij hoort graag van de gedeputeerde hoe die de sturing gaat versterken en de regie in de organisatie zo inricht dat het realiseren van de doelen waarschijnlijker wordt. De beleidsaanpassing en het uitvoeringsprogramma ontvangt hij graag in november om uitvoerig in de commissie te bespreken.

De heer Janssen is blij dat het college alle aanbevelingen overneemt. Hij zou daar de aanbeveling aan willen toevoegen nog eens heel kritisch naar de aansturing van dit programma te kijken, zeker als het concernbreed wordt ingezet. Hij betwijfelt namelijk of het op die manier gaat werken. Hij onderschrijft de opmerking dat er een helder focus moet liggen. In de vorige periode werden vier concernbrede thema's benoemd en dan vindt hij het echt zorgwekkend dat die doelstellingen niet erkend of herkend worden.

De heer Beltman heeft met veel interesse het rapport gelezen. De zes aanbevelingen zijn uitstekend. Mooi dat GS die overneemt. Als het gaat om het thema inkoop en bedrijfsvoering, zou de provincie in 2020 een nulmeting verrichten. Dat is tot nu toe nog niet gebeurd. Er is nu wel een medewerker aangetrokken voor de inkoop. Hij hoort nu graag wanneer PS zo'n nulmeting kan verwachten.

De heer De Jong is blij dat alle aanbevelingen worden overgenomen. Het is belangrijk naar een samenleving te gaan die de planeet niet verder uitput. Dat rechtvaardigt hier nu in te investeren. Mooi dat Europese en landelijke trends qua regelgeving in de gaten worden gehouden. Hij roept op een early adaptor te zijn. Concrete doelstellingen zijn lastig te formuleren. Een concernbrede aanpak kent nu eenmaal het gevaar dat zaken toch niet aanslaan of dat medewerkers te zeer worden belast. Zuid-Holland kan 15 fte inzetten. Hij vraagt zich af wat Utrecht meer zou kunnen doen wanneer ook zij meer fte's zou inzetten.

Mevrouw Matser hoort nu verschillende partijen aangeven dat een thema van niemand is wanneer het concernbreed wordt ingezet. Zij meent dat het juist heel belangrijk is dat de hele provincie het heeft over een circulaire samenleving en niet alleen over een circulaire economie. Het moet dus wel degelijk breed worden beled.

De heer De Jong wil graag dat de hele organisatie door alle lagen heen de urgentie voelt, maar dit kan bij een beperkt aantal personen als kerntaak worden beled. Dan moet er meer mogelijk zijn als de provincie van 6 fte naar 15 fte gaat.

Gedeputeerde Bakker bedankt de Rekenkamer voor de presentatie en voor het rapport met de aanbevelingen die GS absoluut overneemt. Dat is echt een aanmoediging om de urgentie van dit onderwerp te voelen. Heel mooi dat eigenlijk alle partijen dit onderschrijven. In de provincie is met het beperkte budget heel veel bereikt door heel hard te werken. Er zijn veel mooie successen bereikt. 2030 en 2050 komen dichtbij. Er moet wel een tandje bij. In het nieuwe college is de ambitie heel duidelijk in het coalitieakkoord gesteld. Ook zijn er middelen vrijgemaakt, oplopend tot 2 miljoen euro per jaar. Aan het eind van het jaar volgt er een evaluatie en een mogelijke

aanscherping van de uitvoeringsagenda. Begin volgend jaar komt dan de middellangetermijnstrategie. Op 11 oktober wordt hierover een werksessie georganiseerd.

De gedeputeerde hoorde een aantal mooie aanmoediging, bijvoorbeeld ken de instrumenten met VTH, op het gebied van RO, Bobby en de informatievoorziening richting de inwoners. Dat moet samen met gemeenten gebeuren, met maatschappelijke organisaties en met ondernemers. Daar zit echt een kans.

Als het gaat om de stappen in een gedragsverandering, dan gaat het om kunnen, willen en snappen. Dwingen is nooit de eerste stap.

Een aantal transities is wat verder, maar het gaat hier om bewustwording en mensen helpen en het alternatief aantrekkelijk te maken.

De sociale component zit in het circulaire denken als het ware ingebakken.

Als het gaat om de beïnvloedingssfeer, dan wil de gedeputeerde zich richten op daar waar de provincie de meeste impact kan halen. Dat vergt het goed formuleren van de doelen. Niet alles is altijd meetbaar, dus het is wel zoeken hoe dat moet gebeuren. Zaken zijn wel merkbaar. De Cirkelregio Utrecht zet bijvoorbeeld echt stappen in het verbreden van het kennisnetwerk.

De inkoopvoorwaarden kunnen nog eens tegen het licht worden gehouden, maar ze zijn al best ambitieus. Ze gaan over onderwerpen die raken aan klimaat en milieu. Niet alles is 100% circulair inkoopbaar. Er zijn wel argumenten om het niet te doen. Zo kan de markt het soms nog niet leveren. Soms gaat het om de prijs.

Een aantal partijen stelde vragen over de organisatie. De gedeputeerde denkt nog na over een slimme en goede aanpak van een volgende stap. Kijkend naar wat de doelen zijn en waar de meeste impact kan worden behaald, hoort daar de vraag bij hoe dit slim kan worden georganiseerd. De gedeputeerde begrijpt de argumentatie om het tot een concernopgave te maken, maar daarbij hoort ook de verantwoordelijkheid om medewerkers daar goed bij te helpen.

De aanmoediging om de brede welvaart te stimuleren, neemt de gedeputeerde zich ter harte. Zo wordt de ROM gestimuleerd, waarin dit een heel concreet onderwerp is. Daar zit ook budget bij. Hij wil kijken waar GS wat concreter en wat dwingender kan zijn. Dat zal wel lastige keuzes gaan opleveren.

De PVV vroeg wat het economisch gezien gaat betekenen. De circulaire economie kan juist grote kansen bieden. Een mooi voorbeeld is het convenant Duurzaam Bouwen. Ontwikkelaars gaan huizen met biobased producten helemaal circulair bouwen. Daar liggen ongelofelijk veel kansen. Als dat de nieuwe standaard wordt, hoeft dat niet altijd iets in de prijs te betekenen.

De voorbeelden die het rapport noemt uit Zuid-Holland en de andere provincies moet Utrecht gewoon gebruiken daar waar ze goed zijn. Die doorbraakprojecten lijken heel interessant. Het zal zeker helpen als er meer menskracht en middelen de komende tijd voorhanden zijn.

De transitie komt op enig moment in een fase dat er heldere doelen moeten worden benoemd waaraan partijen zich dan ook moeten houden. Die oproep steunt de gedeputeerde zeer.

Het gaat inderdaad niet snel genoeg. Het gaat nu om de doorvertaling van wat het concreet betekent en hoe er dan kan worden versneld. De transitie speelt in de hele samenleving, niet alleen in de economie. Die is daar onderdeel van.

De oproep om een focus aan te brengen, neemt de gedeputeerde mee. Graag krijgt hij daarop 11 oktober meer input van PS.

Het is heel fijn dat er nu een medewerker op inkoop is aangetrokken. Een nulmeting staat op de planning, wel een beetje anders dan in Flevoland. Dit punt neemt de gedeputeerde mee naar de uitvoeringsagenda.

De gedeputeerde is het helemaal eens met de oproep een early adaptor te zijn. Dat vraagt die focus.

De voorzitter stelt vast dat hiermee de discussie is afgerond. Ze bedankt de Rekenkamer voor de aanwezigheid en de mooie presentatie. Dit onderwerp gaat als hamerstuk naar GS.

12. SB Halfjaarlijkse actualisatie Register geheime stukken GS en PS

13. SB Voucherregeling advies bedrijfsopvolging MKB-(familie)bedrijven

16. SB Aanpassen subsidieplafond 2023 Fonds Erfgoedparels

17. SB Voortgang transitie Het Utrechts Archief

19. SB Constituerend Beraad

20. Memo Resultaten Mediafonds

10. SV Rapport Circulaire economie van de Randstedelijke Rekenkamer

21. Sluiting

De voorzitter bedankt allen voor de aanwezigheid en sluit de vergadering.